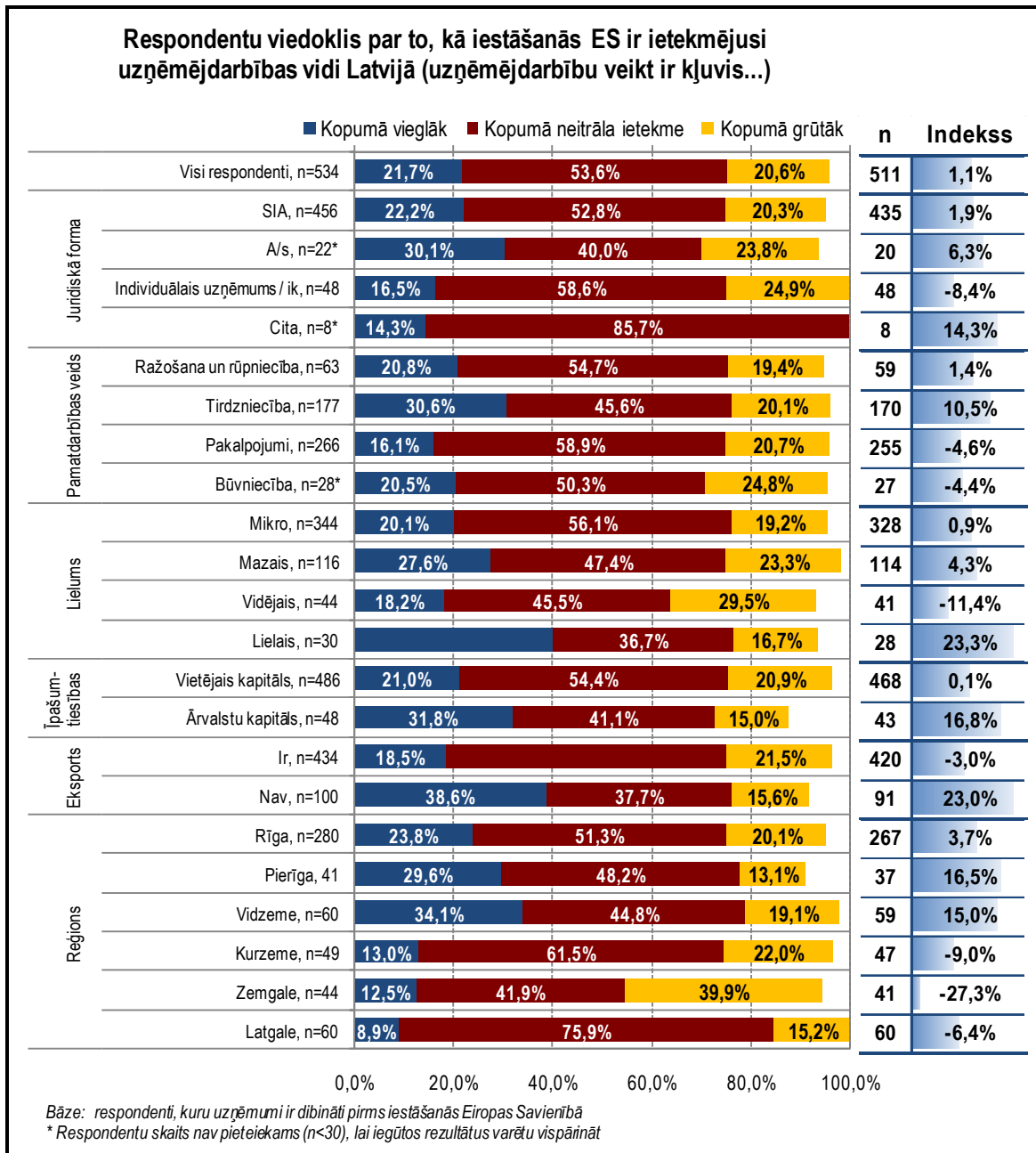

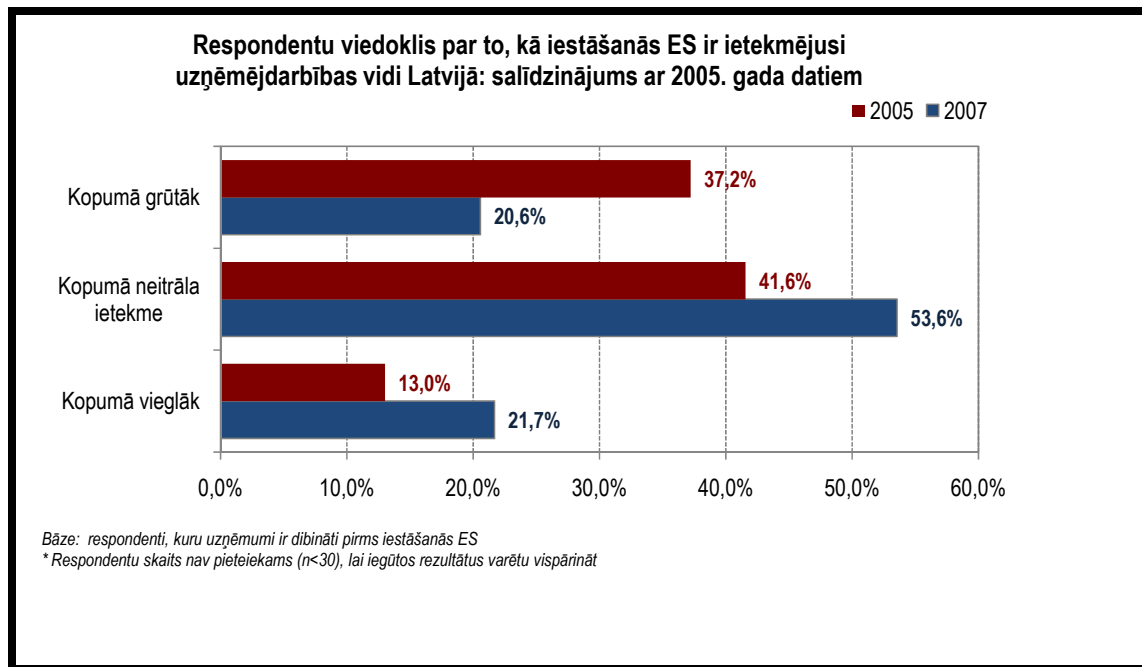
III Iestāšanās Eiropas Savienībā: ietekme uz uzņēmējdarbību

Kopumā aptaujas rezultāti liecina, ka Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā (ES) ir atstājusi neitrālu ietekmi uz uzņēmējdarbību. Vairāk nekā puse uzņēmēju (53,6%) atzīst, ka iestāšanās ES nav atstājusi ietekmi uz uzņēmējdarbības veikšanu, 21,7% uzņēmēju uzskata, ka uzņēmējdarbību veikt ir kļuvis vieglāk, un tikai nedaudz mazāk respondentu – 20,6% – norāda, ka Latvijas dalība ES apgrūtina uzņēmējdarbības veikšanu.

Iestāšanās ES biežāk uzņēmējdarbības veikšanu atvieglojusi ir tirdzniecības sektora pārstāvjiem (30,6%), uzņēmumiem ar ārvalstu kapitāla īpatsvaru (31,8%), eksportējošiem uzņēmumiem (38,6%) un lielajiem uzņēmumiem (40,0%). Savukārt caurmērā grūtāk uzņēmējdarbību veikt ir kļuvis uzņēmējiem, kuri pārstāv vidējos uzņēmumus (29,5%) un darbojas Zemgales reģionā (39,9%).

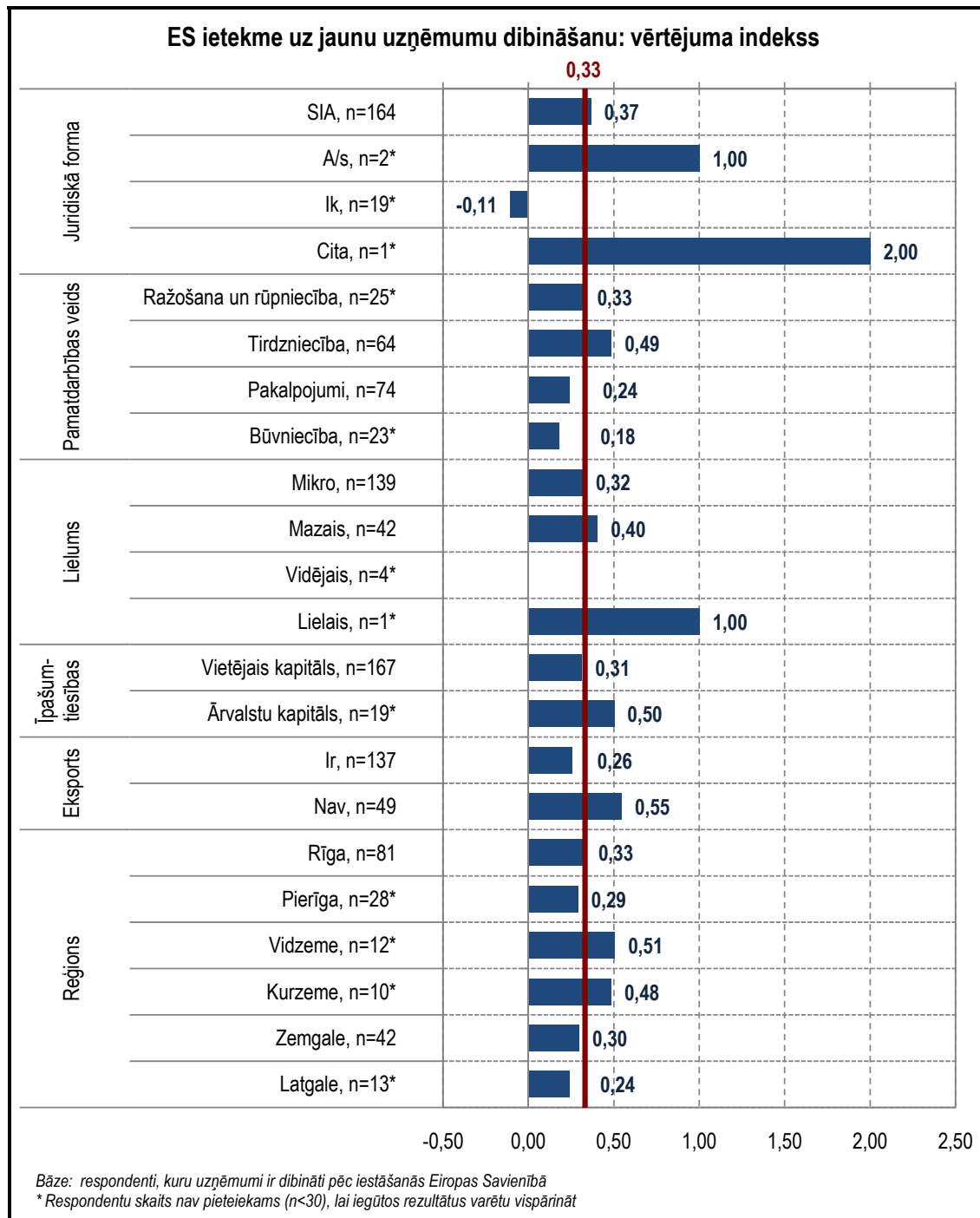
Salīdzinot ar 2005. gada aptaujas rezultātiem, uzņēmēju vērtējums par Latvijas dalības ES ietekmi uz uzņēmējdarbības veikšanu ir kļuvis pozitīvāks – par 16,6 procentpunktiem ir samazinājies to uzņēmēju īpatsvars, kas uzskata, ka pēc iestāšanās ES uzņēmējdarbību veikt ir kļuvis grūtāk. Savukārt respondentu, kas uzskata, ka komercdarbību veikt kļuvis vieglāk, īpatsvars palielinājies no 13,7% 2005. gadā līdz 21,7% 2007. gadā.

Uzņēmējdarbības veicināšana

Latvijas dalība ES kopumā ir sekmējusi jaunu uzņēmumu dibināšanu. 26% uzņēmēju, kuru uzņēmumi ir dibināti pēc 2004. gada 1. maija, atzīst, ka uzņēmuma dibināšanu ir sekmējusi vai daļēji sekmējusi iestāšanās ES. Tikai 2,7% uzņēmēju uzskata, ka dalība ES apgrūtināja uzņēmējdarbības uzsākšanu.

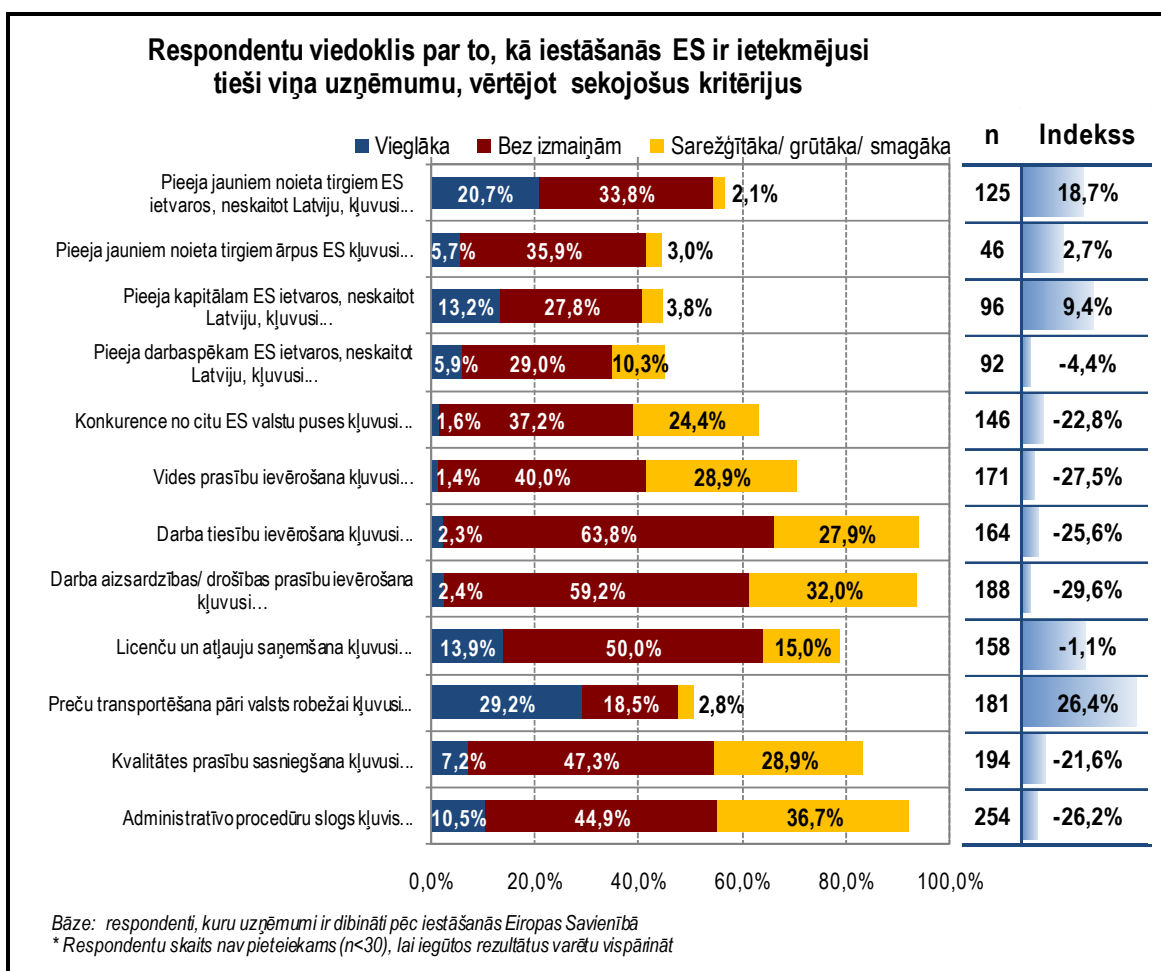
Iestāšanās ES ir būtiski sekmējusi eksportspējīgu uzņēmumu un uzņēmumu, kuros ir pārstāvēts ārvalstu kapitāls, dibināšanu – 40,3% eksportējošo uzņēmumu un 38,6% uzņēmumu ar ārvalstu kapitālu vadītāji atzīst, ka pievienošanās ES ir sekmējusi vai daļēji sekmējusi uzņēmuma dibināšanu. Tāpat dalība ES vairāk nekā citos sektoros ir veicinājusi uzņēmējdarbības aktivitāti tirdzniecībā, kā arī Vidzemes un Kurzemes reģionos.

Ietekme uz uzņēmējdarbības vidi

Iestāšanās ES savienībā uzņēmējiem Latvijā nozīmīgi atvieglojusi⁵ darbību 3 jomās:

Joma	Respondentu vērtējums
1. Preču transportēšana pāri valsts robežai	Preču transportēšana pāri valsts robežai vieglāka kļuvusi 29,2% uzņēmēju, tikai 2,8% tā palikusi grūtāka / sarežģītāka, savukārt 18,5% uzņēmēju uzskata, ka pēc iestāšanās ES preču transportēšana palikusi bez izmaiņām
2. Jaunu noieta tirgu pieejamība ES ietvaros	Pieeja jauniem noieta tirgiem ES ietvaros vieglāka kļuvusi 20,7% uzņēmēju, grūtāka – 2,1%. Nedaudz vairāk kā trešā daļa (33,8%) uzņēmēju uzskata, ka pieeja jauniem noieta tirgiem ES ietvaros palikusi bez izmaiņām
3. Kapitāla pieejamība ES ietvaros	13,2% uzņēmēju uzskata, ka kapitāla pieejamība ES ietvaros kļuvusi vieglāka, 3,8% respondentu norāda, ka situācija ir kļuvusi grūtāka, 27,8% uzskata, ka nekas būtiski nav mainījies un pieeja kapitālam ir palikusi bez izmaiņām

⁵ uzņēmēju, kam minētajā jomā darboties kļuvis vieglāk, ir vairāk nekā uzņēmēju, kas uzskata, ka darboties kļuvis grūtāk/ sarežģītāk/ smagāk

Aptaujas rezultāti norāda, ka Latvijas dalība ES būtiski apgrūtina⁶ uzņēmējdarbību 6 jomās:

Joma	Respondentu vērtējums
1. Darba aizsardzības/ drošības prasību ievērošana	Gandrīz trešā daļa respondentu (32,0%) uzskata, ka sakarā ar Latvijas iestāšanos ES darba aizsardzības / drošības prasību ievērošana ir kļuvusi grūtāka, un tikai 2,4% atzīst, ka darba aizsardzības drošības prasības ievērot kļūvis vieglāk
2. Vides prasību ievērošana	Ievērot vides prasības grūtāk palicis 28,9% uzņēmēju, vieglāk – 1,4%, bet situāciju minētajā jomā bez izmaiņām vērtē 40,0% respondentu
3. Administratīvo procedūru slogs	Administratīvo procedūru slogs kļūvis smagāks 36,7% uzņēmēju, tomēr 10,5% uzņēmēju uzskata, ka situācija kļuvusi vieglāka, bet 44,9% vērtē, ka stāvoklis nav mainījies
4. Darba tiesību ievērošana	27,9% uzņēmēju norāda, ka darba tiesību ievērošana ir kļuvusi sarežģītāka, pretstatā 2,3% - ka vieglāka, savukārt vairums (63,8%) uzskata, ka situācija palikusi bez izmaiņām
5. Konkurence no citu ES valstu puses	Konkurences pieaugumu no citu ES valstu puses izjūt 24,4% aptaujāto. Pretēju viedokli, ka konkurence no citām valstīm ir samazinājusies, pauž 1,6%, savukārt 37,2% uzskata, ka stāvoklis ir bez izmaiņām
6. Kvalitātes prasību sasniegšana	Kvalitātes prasību sasniegšana grūtāka palikusi 28,9% respondentu, vieglāka – 7,2%, bet bez izmaiņām – 47,3%

Latvijas iestāšanās ES uzņēmēju vērtējumā kopumā nav būtiski ietekmējusi⁷ pieeju jauniem noieta tirgiem, licenču un atļauju saņemšanu, kā arī pieeju darbspēkam ES ietvaros.

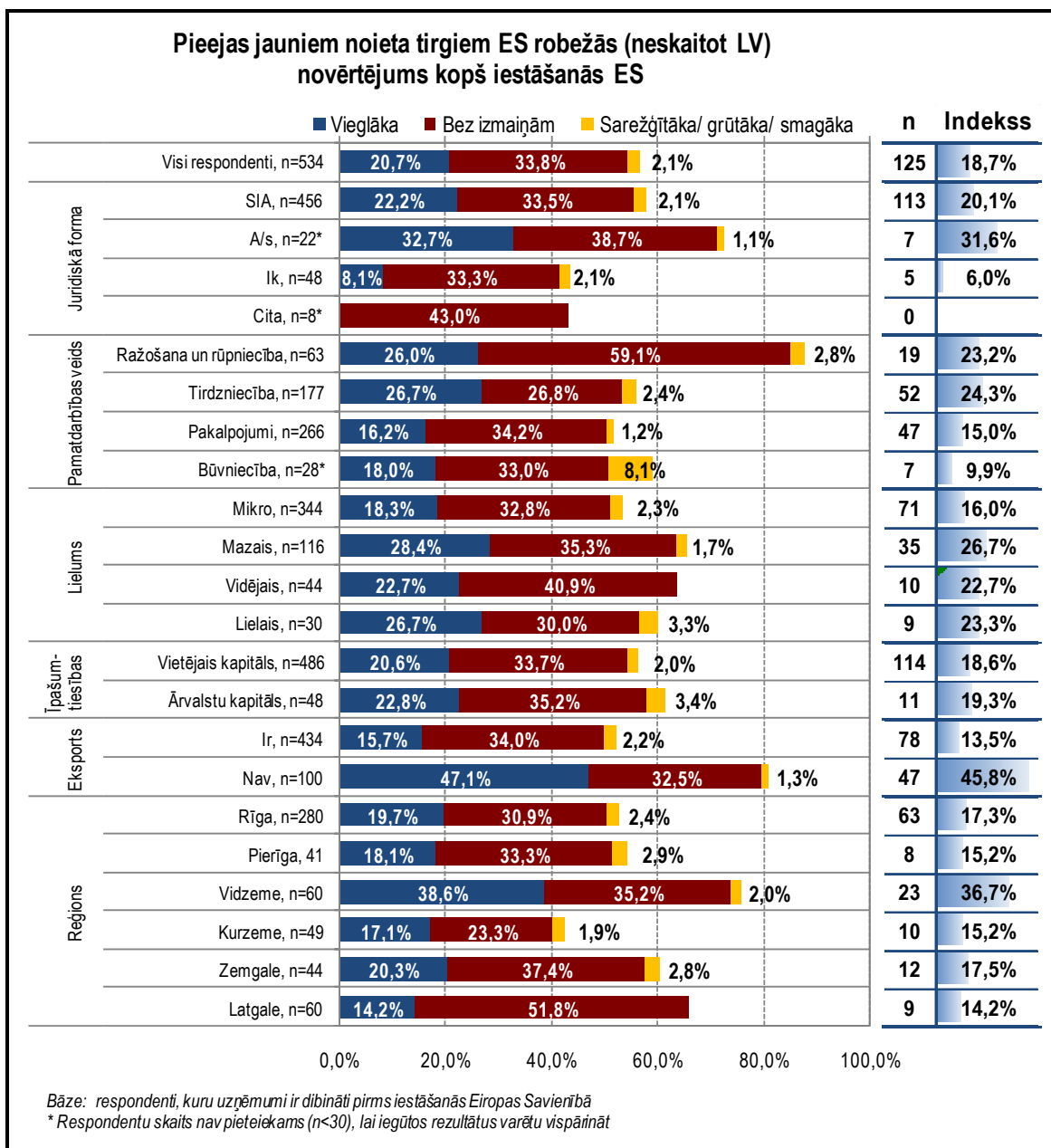
⁶ uzņēmēju, kam minētajā jomā darboties kļūvis grūtāk, ir vairāk nekā uzņēmēju, kas uzskata, ka darboties kļūvis vieglāk

⁷ uzņēmēju, kam minētajā jomā darboties kļūvis grūtāk vai vieglāk, īpatnsvars neatšķiras vairāk kā par 5 procentpunktiem

Pieeja jauniem noieta tirgiem ES ietvaros

Latvijas iestāšanās ES kopumā uzņēmējiem jaunus noieta tirgus ES ietvaros ir padarījuši pieejamākus, ko atzīst 20,7% uzņēmēju. Pretēju viedokli – ka pieeja noieta tirgiem Eiropas Savienībā ir kļuvusi grūtāka – pauž gandrīz 10 reizes mazāk uzņēmēju jeb 2,1%. Situāciju kā nemainīgu (bez izmaiņām) raksturo 33,8%. Salīdzinājumā ar 2005. gada aptaujas rezultātiem uzņēmēju vērtējums par ES ietekmi uz pieeju jauniem noieta tirgiem ES ietvaros nav būtiski mainījies: indeksa, kas rāda vērtējumu vieglāk un grūtāk starpību, vērtība ir pieaugusi no 17,4 punktiem 2005. gadā līdz 18,7 punktiem 2007. gadā. Šajā periodā no 10,2% līdz 33,8% ir palielinājies to uzņēmēju īpatsvars, kas uzskata, ka pieeja jauniem noieta tirgiem ES ietvaros palikusi bez izmaiņām.

Biežāk nekā vidēji pieeju jauniem noieta tirgiem kā vieglāku vērtē eksportējošie uzņēmumi (indeksa vērtība – 45,8 punkti), tirdzniecības (24,3) un ražošanas un rūpniecības (23,2) sektorus pārstāvošie uzņēmumi, kā arī uzņēmēji, kuri vada mazos uzņēmumus (26,7).

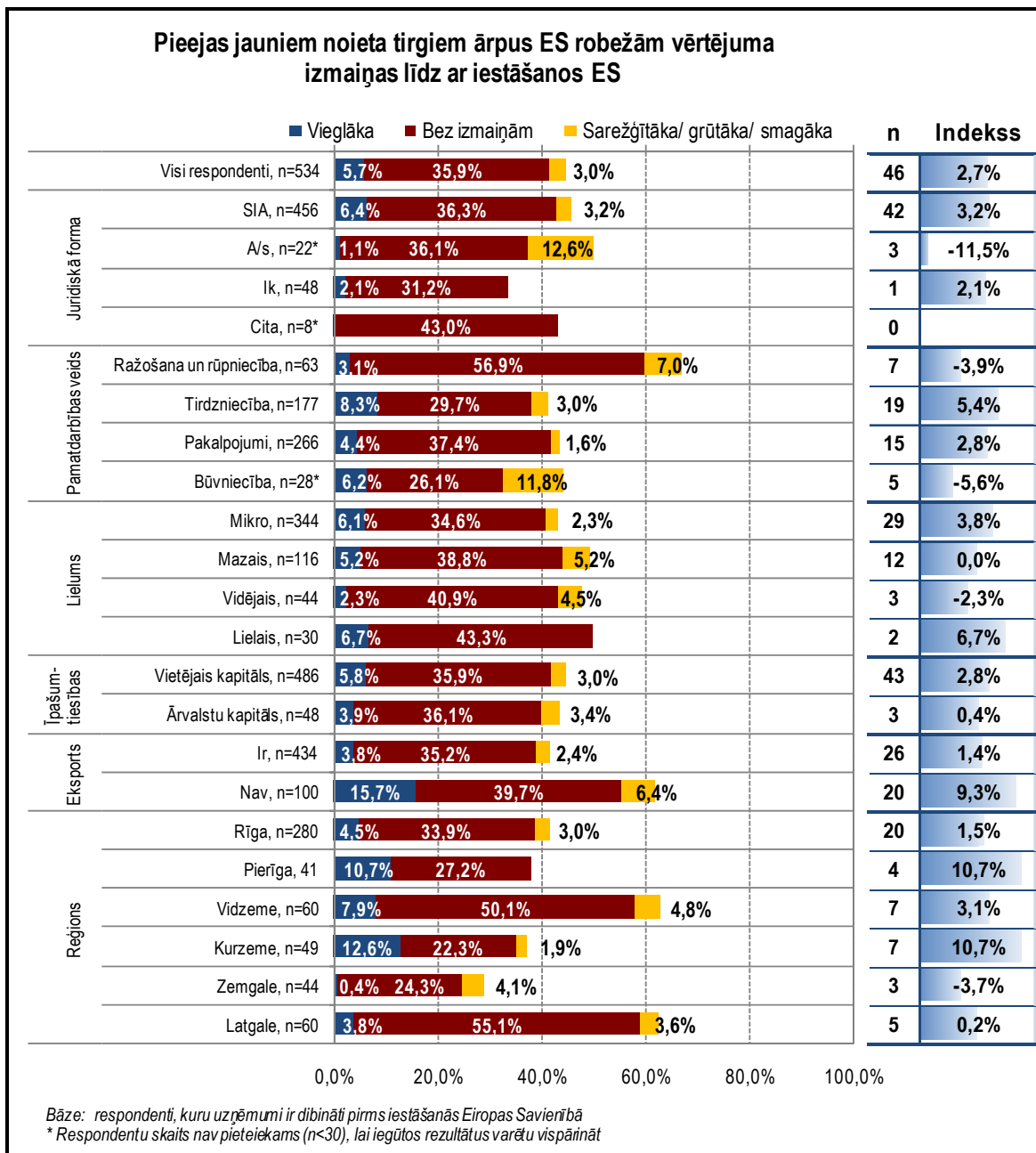

Pieeja jauniem noieta tirgiem ārpus ES

Uzņēmēju atbildes liecina, ka kopš Latvijas iestāšanās ES kopumā pieeja noieta tirgiem ārpus ES teritorijas ir kļuvusi nedaudz vieglāka (indeksa vērtība ir 2,7 punkti), tomēr 35,9% uzņēmēju uzskata, ka situācija šajā jomā palikusi bez izmaiņām.

Biežāk nekā vidēji pieeju jauniem noieta tirgiem ārpus ES kā vieglāku vērtē uzņēmumu vadītāji, kas pārstāv eksportējošos uzņēmumus (indeksa vērtība – 9,3 punkti), tirdzniecības uzņēmumus (5,4) un lielos uzņēmumus (6,7). Tāpat situācijas attīstību pēc iestāšanās ES pozitīvāk vērtē Pierīgas (10,7) un Vidzemes (10,7) uzņēmēji.

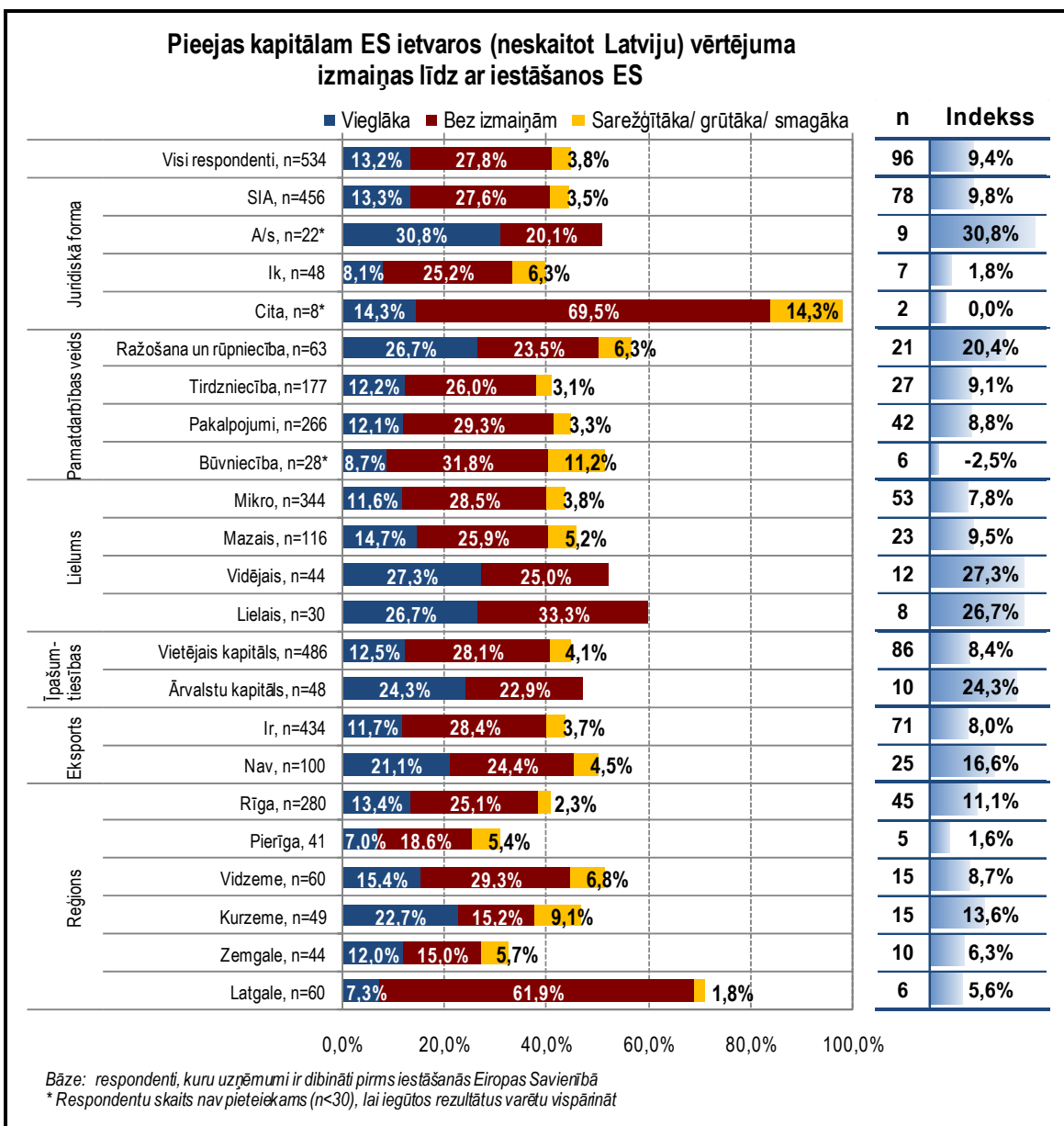
Uzņēmēju, kam minētajā jomā darboties kļuvis grūtāk, vairāk nekā uzņēmēju, kas uzskata, ka darboties kļuvis vieglāk, ir būvniecības (-5,6) un ražošanas un rūpniecības (-3,9) nozarēs. Tāpat negatīva indeksa vērtība ir arī vidējo uzņēmumu kopā (-2,3).

Pieeja kapitālam ES ietvaros

Latvijas iestāšanās ES kopumā uzņēmējiem pieeju kapitālam ES ietvaros ir padarījuši vieglāku, ko atzīst 13,2% uzņēmēju. Pretēju viedokli – ka pieeja noieta tirgiem Eiropas Savienībā ir kļuvusi grūtāka – pauž 3,8% uzņēmēju. Situāciju kā nemainīgu (bez izmaiņām) raksturo 27,8%. Salīdzinājumā ar 2005. gada aptaujas rezultātiem uzņēmēju vērtējums par ES ietekmi uz kapitāla pieejamību ES ietvaros ir kļuvis pozitīvāks: indeksa, kas rāda vērtējumu vieglāk un grūtāk starpību, vērtība ir pieaugusi no 6,9 punktiem 2005. gadā līdz 9,4 punktiem 2007. gadā.

Pieeju kapitālam kā vieglāku biežāk min uzņēmēji, kuri pārstāv lielos un vidējos uzņēmumus (indeksa vērtības attiecīgi 26,7 un 27,3 punkti), kā arī uzņēmumus ar ārvalstu kapitālu (24,3). Nozaru griezumā kapitāla pieejamība vieglāka biežāk nekā vidēji kļuvusi ražošanas un rūpniecības uzņēmumu vadītājiem (indeksa vērtība ir 20,4 punkti), savukārt būvniecības sektora uzņēmējiem kapitāla pieejamība ES biežāk ir kļuvusi sarežģītāka (-2,5).

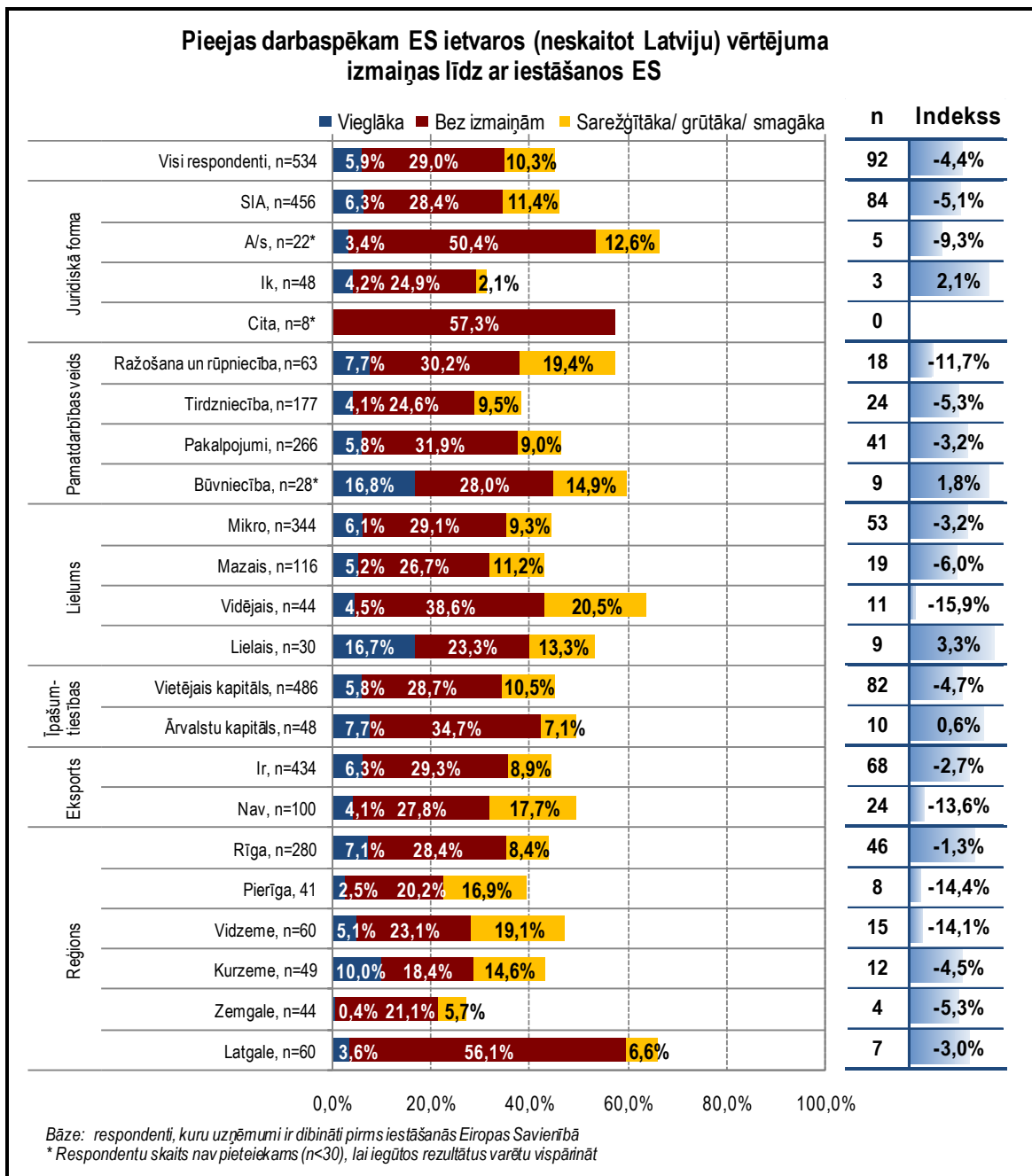

Pieeja darbaspēkam ES ietvaros

Lai gan kopumā darbaspēka pieejamība nav krasi mainījusies (indeksa vērtība ir -4,4 punkti), tomēr tādu uzņēmēju, kas uzskata, ka pieeja darbaspēkam ES ietvaros kļuvusi sarežģītāka, ir gandrīz 2 reizes vairāk nekā to, kam darbaspēks kļuvis vieglāk pieejams, (attiecīgi 10,3% un 5,9%). Turklāt salīdzinājumā ar 2005. gada aptaujas rezultātiem uzņēmēju, kam darbaspēks ir kļuvis grūtāk pieejams, īpatsvars ir pieaudzis par 7,1 procentpunktu (2005. gadā šis rādītājs bija 3,2%), kā rezultātā indekss, kas rāda vērtējumu vieglāk un grūtāk starpību, ir samazinājies no -0,1 punkta 2005. gadā līdz -4,4 punktiem.

Biežāk nekā vidēji pieeja darbaspēkam sakarā ar Latvijas iestāšanos ES ir pasliktinājusies uzņēmējiem, kas vada ražošanas un rūpniecības uzņēmumus (indeksa vērtība ir -11,7), vidējos uzņēmumos (-15,9), nodarbojas ar eksportu (-13,6) un savu darbību veic Pierīgā (-14,4) un Vidzemē (-14,1).

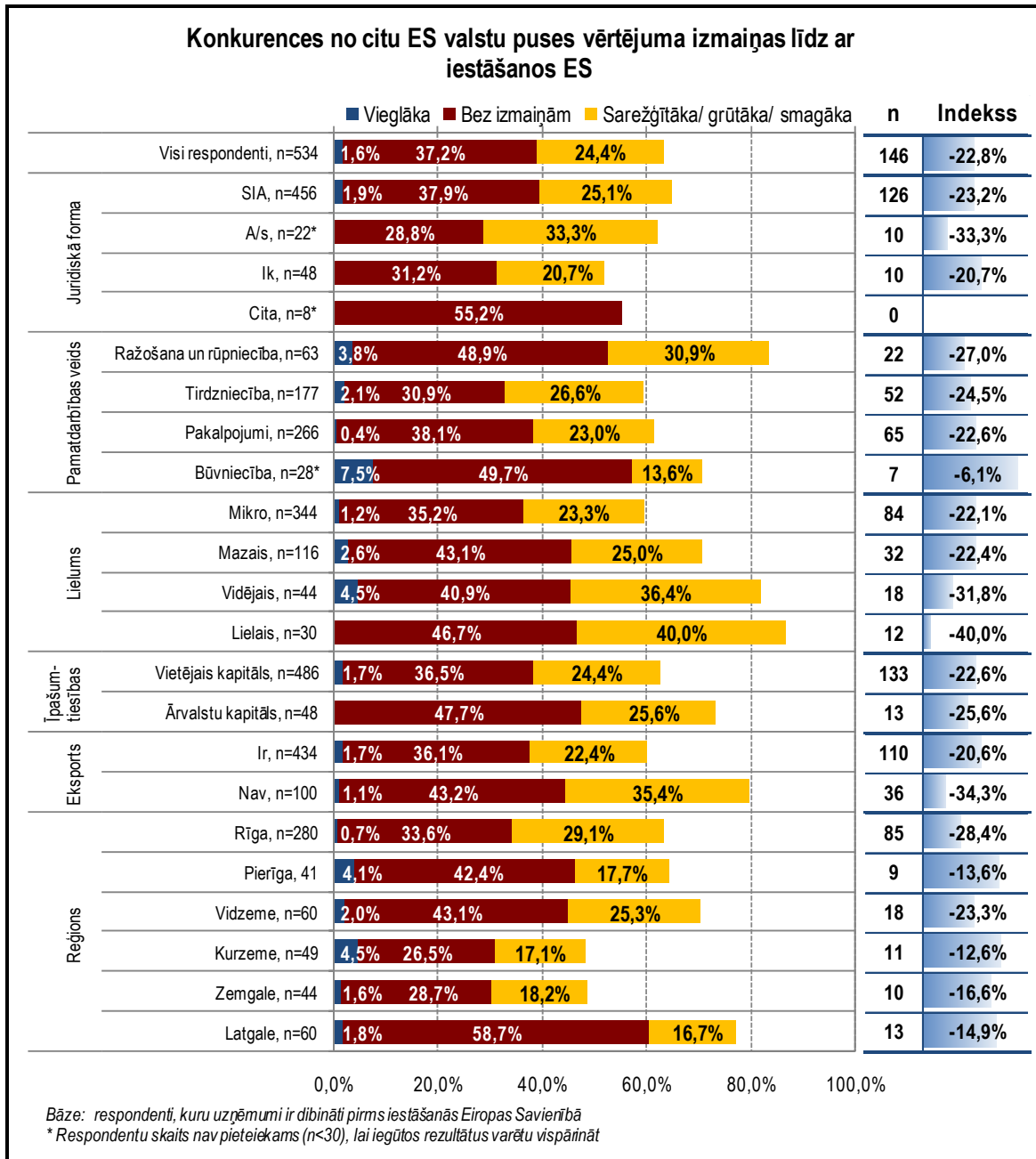

Konkurence no citu ES valstu puses

Kopš Latvijas iestāšanās ES konkurence no citu dalībvalstu puses ir kļuvusi smagāka – šādu viedokli pauž gandrīz katrs ceturtais uzņēmējs (24,4%), pretēju viedokli – ka konkurence ir samazinājusies – pauž tikai 1,4%, līdz ar to kopējais vērtējuma indekss ir -22,8 punkti. Situāciju kā nemainīgu (bez izmaiņām) raksturo 37,2%.

Salīdzinot rezultātus ar 2005. gada aptaujas datiem, nedaudz vairāk kļuvis tādu uzņēmēju, kas izjūt konkurences pieaugumu no citu ES valstu puses: indeksa, kas rāda vērtējumu vieglāk un grūtāk starpību, vērtība ir samazinājusies no -20,4 punktiem 2005. gadā līdz -22,8 punktiem 2007. gadā.

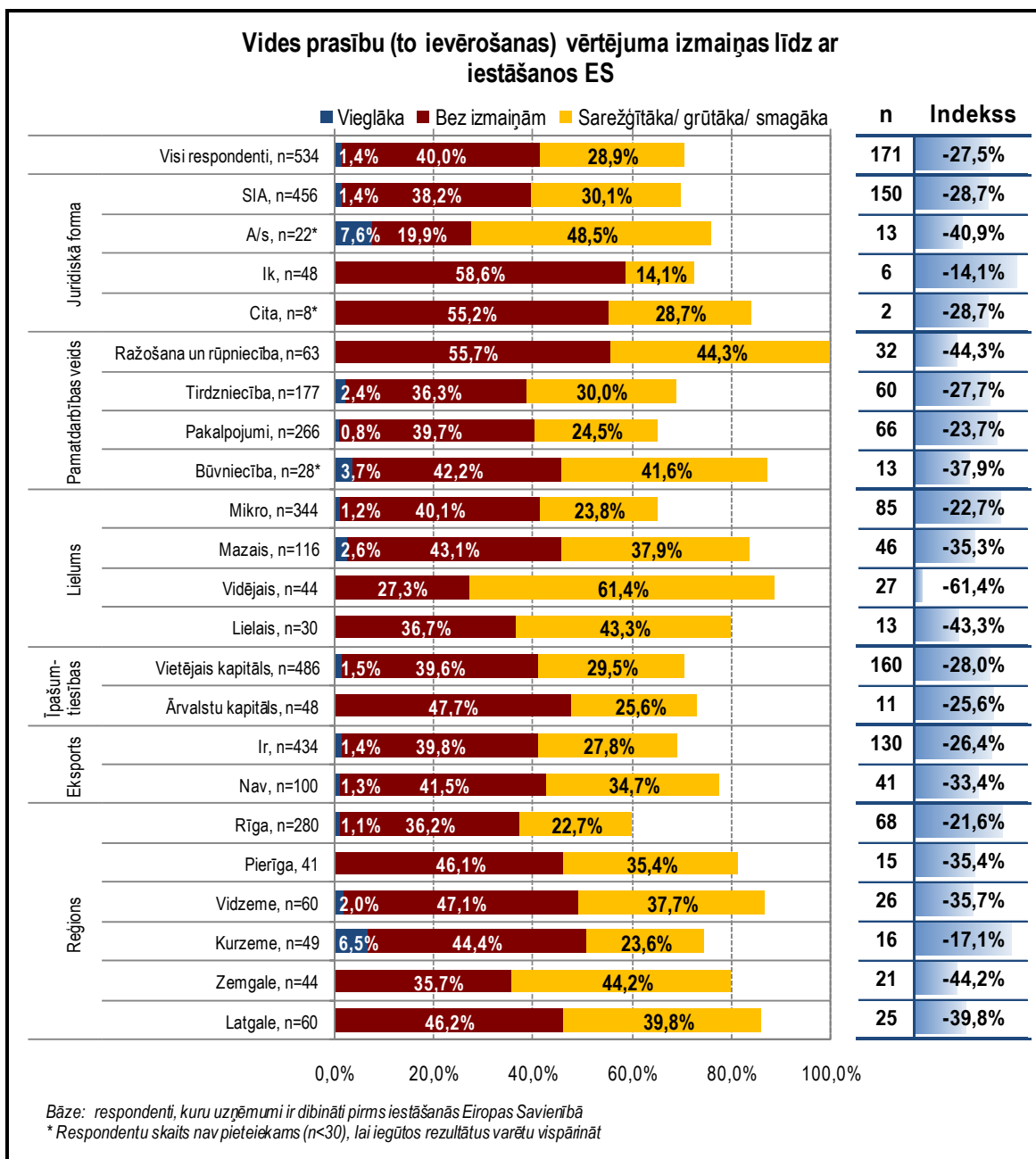
Biežāk nekā vidēji viedokli, ka konkurence kļuvusi smagāka, pauž uzņēmēji, kas nodarbojas ar eksportu (indeksa vērtība ir -34,3), vada lielos (-40,0) un vidējos (-31,8) uzņēmumus un savu darbību veic Rīgā (-28,4).

Vides prasību ievērošana

Uzņēmēji apliecina, ka kopumā līdz ar Latvijas iestāšanos ES vides prasību ievērošana kļuvusi grūtāka / sarežģītāka – šādu viedokli pauž 28,9% aptaujāto, pretstatā tikai 1,4% uzskata, ka vides prasību ievērošana kļuvusi vieglāka. Situāciju kā nemainīgu (bez izmaiņām) raksturo 40,0%. Salīdzinājumā ar 2005. gada aptaujas rezultātiem uzņēmēji biežāk atzīst, ka iestāšanās ES rezultātā vides prasību ievērošana kļuvusi sarežģītāka: indeksa, kas rāda vērtējumu vieglāk un grūtāk starpību, vērtība ir samazinājusies no -20,4 punktiem 2005. gadā līdz -27,5 punktiem 2007. gadā. Šajā periodā uzņēmēju īpatsvars, kas uzskata, ka vides prasību ievērošana kļuvusi sarežģītāka, ir palielinājies par 7,5 procentpunktiem.

Vides prasību ievērošana sarežģītāka biežāk kļuvusi uzņēmējiem, kas vada lielos un vidējos uzņēmumus (indeksa vērtības attiecīgi -43,4 un -61,4 punkti), eksportē savas preces vai pakalpojumus (-33,4) un darbojas ražošanas un rūpniecības (-44,3) vai būvniecības (-37,9) nozarēs.

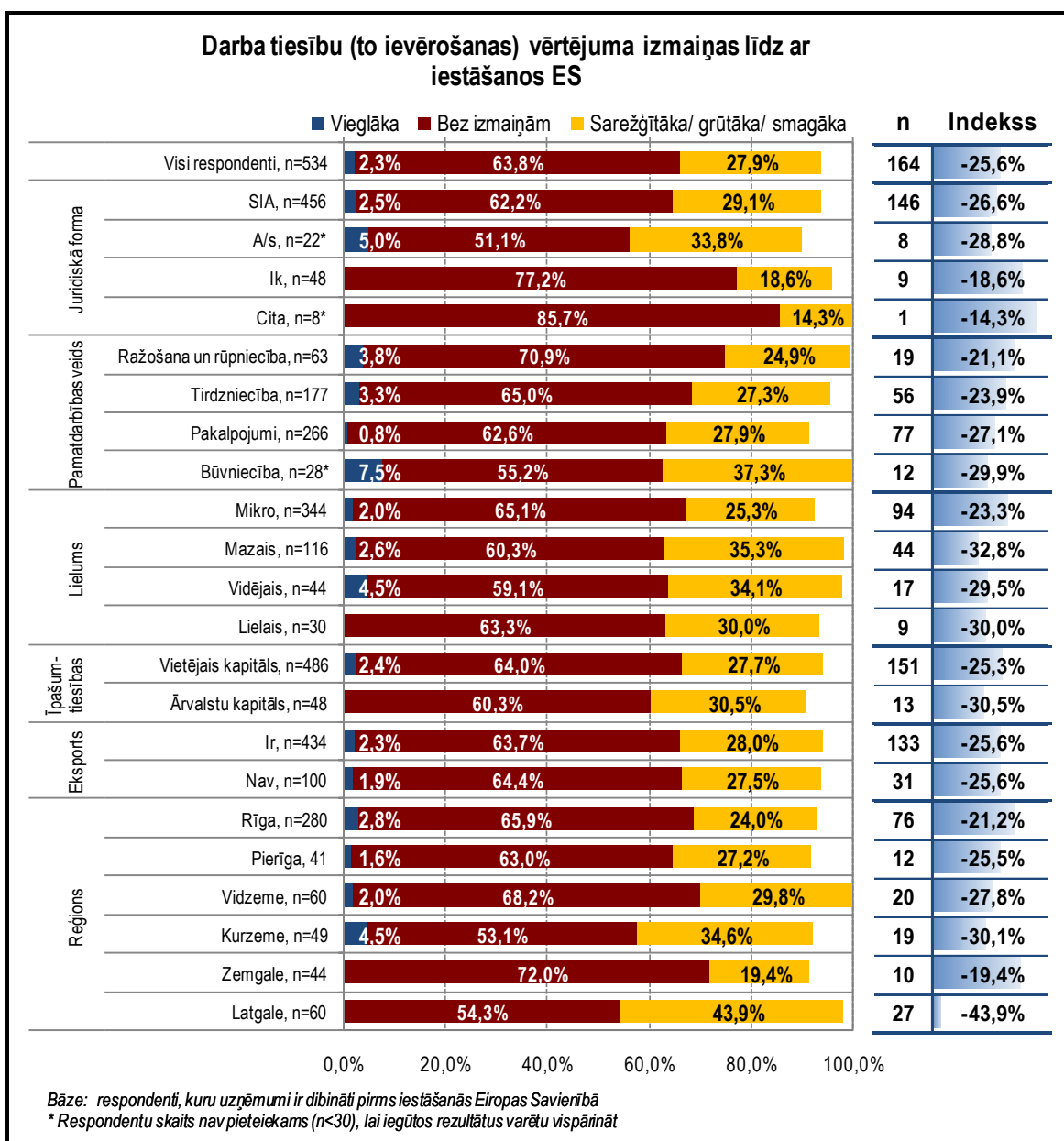

Darba tiesību ievērošana

Pētījuma rezultāti liecina, ka kopš Latvijas iestāšanās ES darba tiesību ievērošana ir kļuvusi sarežģītāka – šādu viedokli pauž 27,9% uzņēmēju, pretstatā tikai 2,3% uzskata, ka darba tiesību ievērošana kļuvusi vieglāka. Situāciju kā nemainīgu (bez izmaiņām) raksturo 63,8%.

Salīdzinājumā ar 2005. gada aptaujas rezultātiem uzņēmēju vērtējums par ES ietekmi uz darba tiesību ievērošanu ir kļuvis negatīvāks: uzņēmēji biežāk uzsver, ka situācija kļuvusi sarežģītāka (šādi domājošu uzņēmēju īpatsvars pēdējo 2 gadu laikā palielinājies par 7,8 procentpunktiem). Indeksa, kas rāda vērtējumu vieglāk un grūtāk starpību, vērtība ir samazinājusies no -17,9 punktiem 2005. gadā līdz -25,6 punktiem 2007. gadā.

Rezultāti liecina, ka biežāk kā vidēji darba tiesību ievērošanu pēc Latvijas iestāšanās ES par sarežģītāku atzīst uzņēmēji, kas darbojas pakalpojumu un būvniecības nozarēs, kuri vada uzņēmumus ar 10 un vairāk darbiniekiem un uzņēmumus ar ārvalstu kapitālu, kā arī Latgalē strādājošos uzņēmumus.

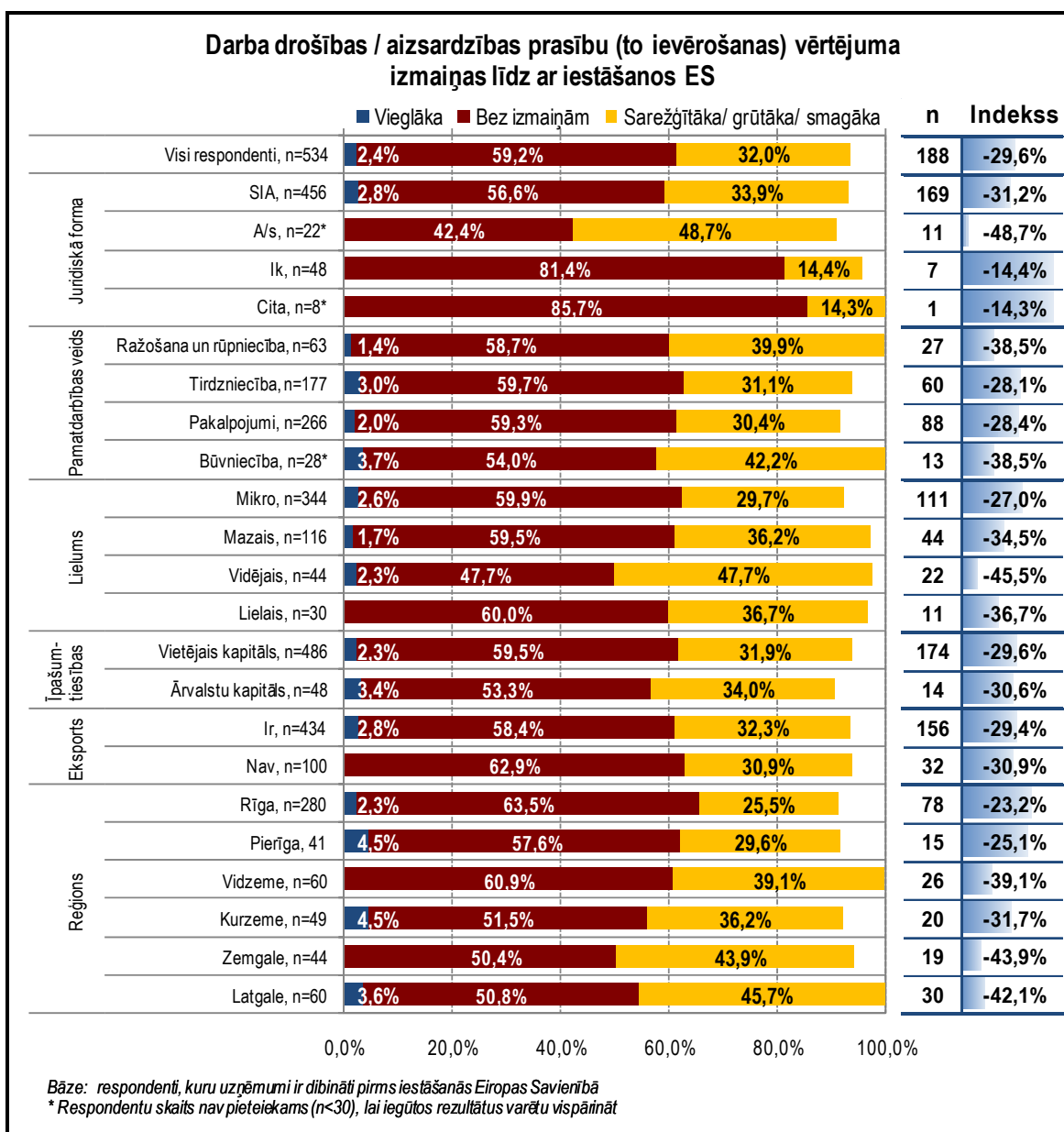

Darba aizsardzības / drošības prasību ievērošana

Pēc Latvijas iestāšanās ES darba aizsardzības / drošības prasību ievērošana kopumā uzņēmējiem kļuvusi sarežģītāka – šādu viedokli pauž 32,0% uzņēmēju. Darba aizsardzības prasības vieglāk ievērot kļuvus 2,4% uzņēmēju, savukārt 59,2% situācija minētajā jomā palikusi bez izmaiņām.

Salīdzinājumā ar 2005. gada aptaujas rezultātiem uzņēmēju vērtējums par ES ietekmi uz darba aizsardzības un drošības prasību ievērošanu ir kļuvis negatīvāks: uzņēmēji biežāk uzsver, ka situācija kļuvusi sarežģītāka (šādi domājošu uzņēmēju īpatsvars pēdējo 2 gadu laikā palielinājies par 8,8 procentpunktiem). Indeksa, kas rāda vērtējumu vieglāk un grūtāk starpību, vērtība ir samazinājusies no -21,3 punktiem 2005. gadā līdz -29,6 punktiem 2007. gadā.

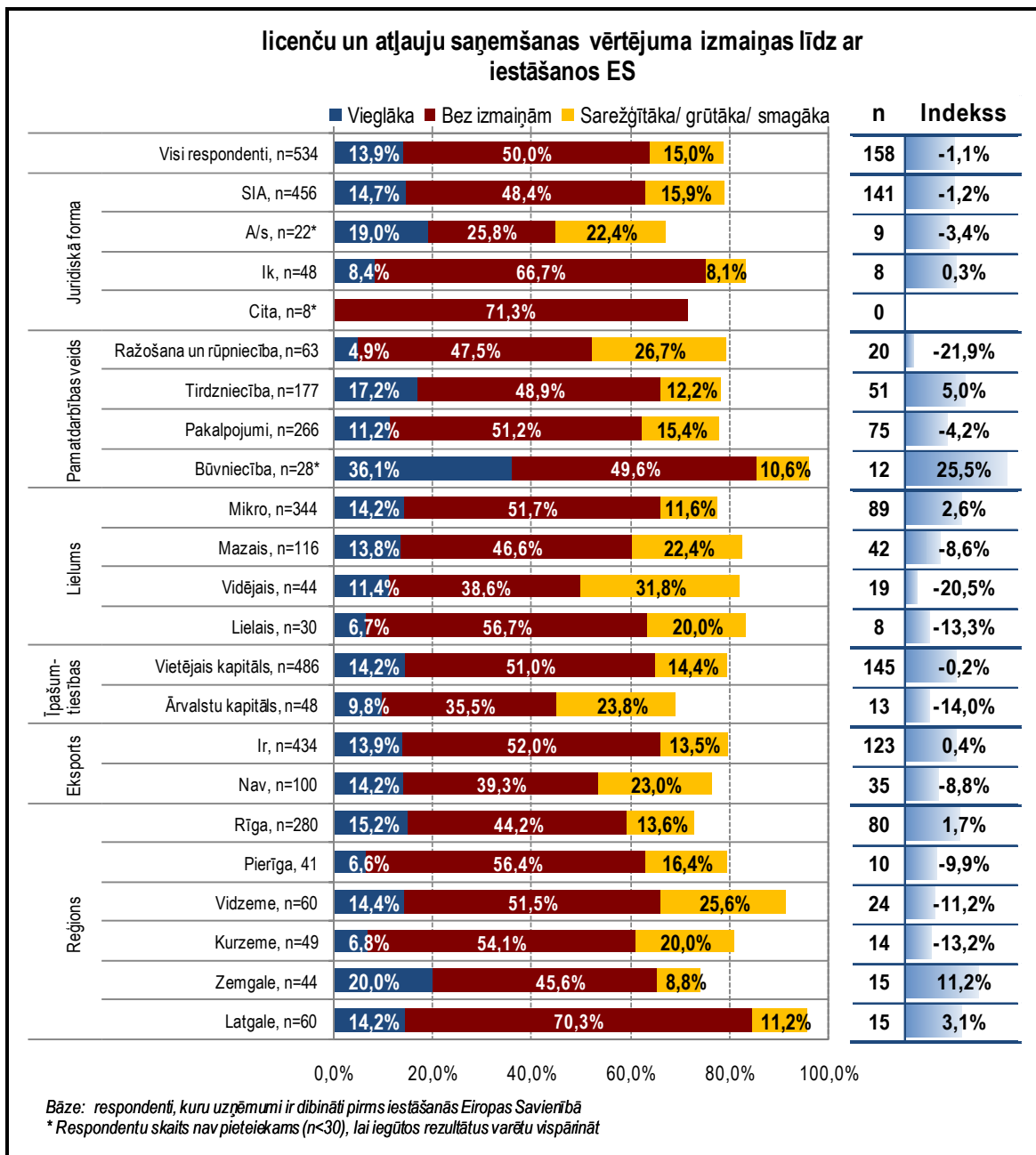
Rezultāti liecina, ka biežāk kā vidēji darba aizsardzības / drošības prasību ievērošanu pēc Latvijas iestāšanās ES par sarežģītāku atzīst uzņēmēji, kas darbojas ražošanas un rūpniecības un būvniecības nozarēs un kuri vada uzņēmumus ar 10 un vairāk darbiniekiem.

Licenču un atļauju saņemšana

Pētījuma rezultāti liecina, ka sakarā ar Latvijas iestāšanos ES būtiskas izmaiņas licenču un atļauju saņemšanā nav bijušas. Puse uzņēmēju uzskata, ka licenču un atļauju saņemšana palikusi bez izmaiņām. Licenču saņemšana grūtāka kļuvusi 15,0% uzņēmēju, vieglāka – 13,9%, līdz ar to kopējais vērtējuma indekss ir -1,1. Salīdzinājumā ar situāciju pirms 2 gadiem respondentu vērtējums par Latvijas iestāšanās ES ietekmi uz licenču un atļauju saņemšanu ir kļuvis pozitīvāks – 2005. gadā indeksa, kas rāda vērtējumu vieglāk un grūtāk starpību, vērtība bija -12,4.

Caurmērā biežāk licenču un atļauju saņemšana grūtāka kļuvusi uzņēmējiem, kas vada lielos un vidējos uzņēmumus (indeksa vērtības attiecīgi -13,3 un -20,5), ražošanu un rūpniecības uzņēmumus (-21,9) un uzņēmumus, kuri eksportē (-8,8) un kuros pārstāvēts ārvalstu kapitāls (-14,0).

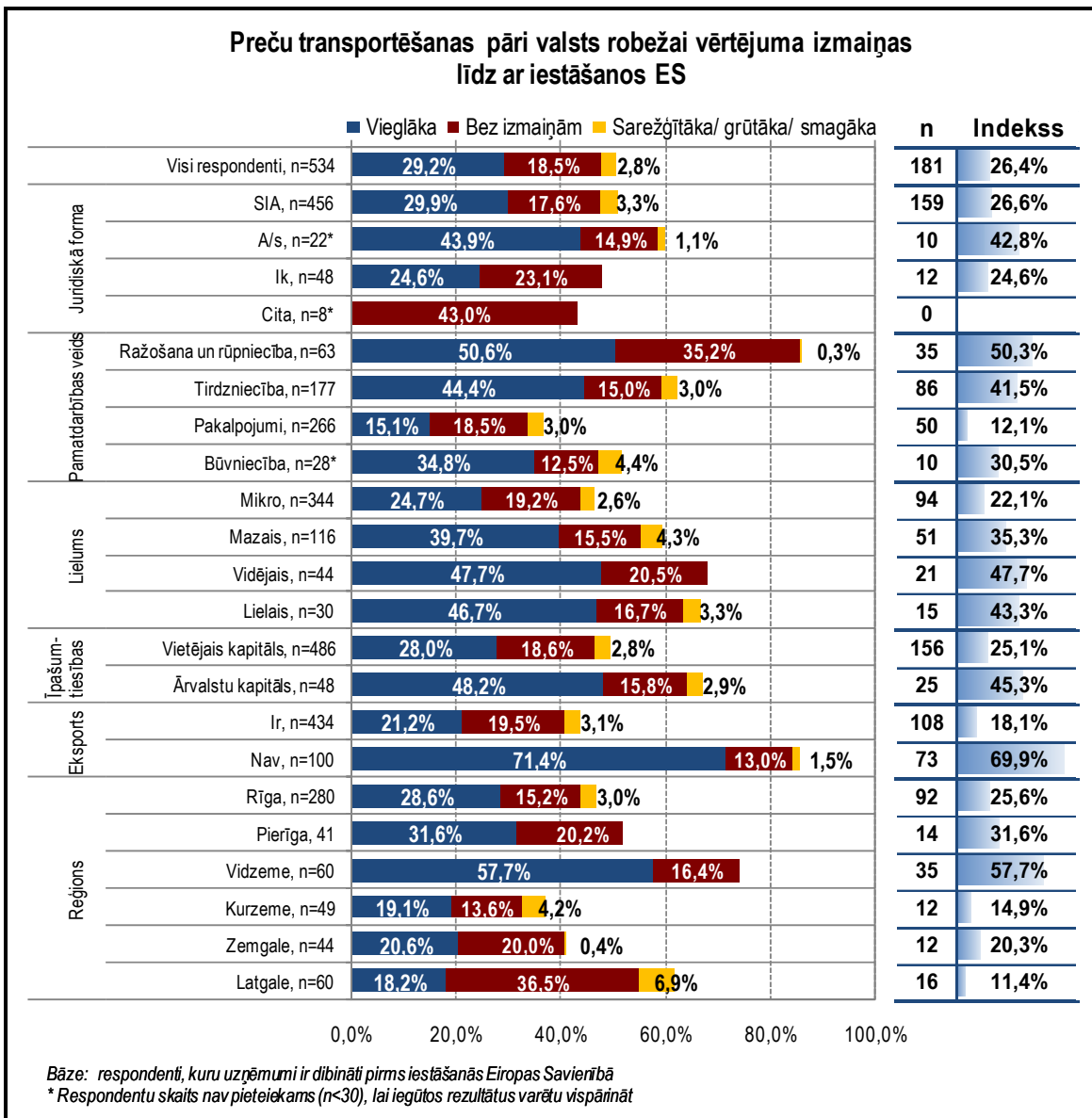

Preču transportēšana pāri valsts robežai

Uzņēmēju atbildes liecina, ka preču transportēšana pāri valsts robežai sakarā ar Latvijas iestāšanos ES ir kļuvusi vieglāka. Šādu viedokli pauž 29,2%, pretēju uzskatu – ka situācija kļuvusi grūtāka – pauž 2,8% aptaujāto. Savukārt 18,5% uzskata, ka preču transportēšana pāri valsts robežai palikusi bez izmaiņām.

Salīdzinājumā ar 2005. gada aptaujas rezultātiem par 8,2 procentpunktiem ir palielinājies to respondentu īpatsvars, kas uzskata, ka preču transportēšana pāri valsts robežai kļuvusi vieglāka, savukārt par 0,6 procentpunktiem samazinājies to uzņēmēju īpatsvars, kam preču transportēšana kļuvusi grūtāka. Līdz ar to kopējais vērtējuma indekss ir palielinājies no 17,4 punktiem 2005. gadā līdz 26,4 punktiem 2007. gadā.

Viedokli, ka preču transportēšana pāri valsts robežai pēc Latvijas iestāšanās ES ir kļuvusi vieglāka, biežāk nekā vidēji pauž uzņēmēji, kas vada uzņēmumus, kuros pārstāvēts ārvalstu kapitāls (indekss, kas rāda vērtējumu vieglāk un grūtāk starpību, vērtība ir 45,3) un kuri eksportē savus produktus vai pakalpojumus (69,9). Tāpat caurmērā biežāk pozitīvās izmaiņas jūt arī uzņēmēji, kuri darbojas ražošanas un rūpniecības (50,3), kā arī tirdzniecības nozarēs (41,5) un kuri vada vidējos (47,7) un lielos (43,3) uzņēmumus.

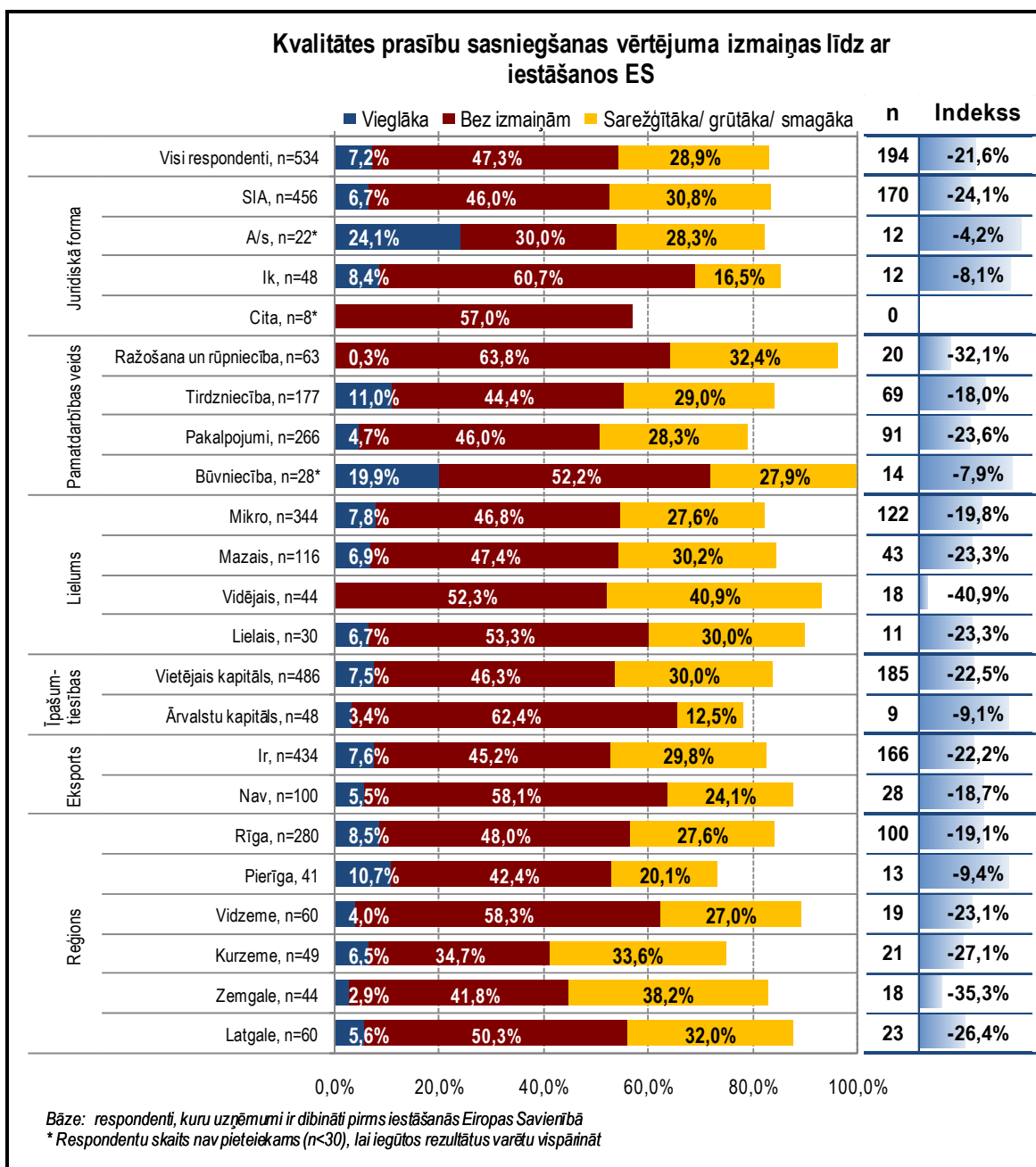

Kvalitātes prasību sasniegšana

Kvalitātes prasību sasniegšana pēc Latvijas iestāšanās ES kopumā ir kļuvusi grūtāka. Papildus grūtības izjūt 28,9% uzņēmēju, 47,3% aptaujāto situācija palikusi bez izmaiņām, savukārt vieglāk darboties šajā jomā kļuvis tikai 7,2% Latvijas uzņēmēju. Kopējais ES ietekmes uz kvalitātes prasību sasniegšanu vērtējums ir negatīvs: -21,6 punkti.

Biežāk nekā vidēji Latvijas dalība ES papildus grūtības sasniegt kvalitātes prasības rada ražošanas un rūpniecības uzņēmumiem (indeksa vērtība ir -32,1), vidējiem uzņēmumiem (-40,9) un uzņēmumiem, kas atrodas Zemgales reģionā (-35,3).

Administratīvo procedūru slogs

Vairāk nekā trešajai daļai (36,7%) Latvijas uzņēmēju administratīvo procedūru slogs kopš Latvijas iestāšanās ES ir kļuvis smagāks, tikai 10,5% respondentu šis slogs ir samazinājies, līdz ar to kopējais pievienošanās ES ietekmes indekss ir negatīvs – -26,2 punkti, kas kopš 2005. gada ir samazinājies par 4 punktiem (2005. gadā šis rādītājs bija -20,2 punkti). Galvenais izmaiņu cēlonis ir to uzņēmēju, kam administratīvo procedūru slogs ir kļuvis smagāks, īpatsvara pieaugums par 11,7 procentpunktiem.

Administratīvo procedūru pieaugumu visbiežāk izjūt uzņēmēji, kas vada ražošanas un rūpniecības uzņēmumus (administratīvo procedūru slogs smagāks kļuvis 52,2% uzņēmēju šajā grupā, indeksa vērtība: -50,8 punkti). Papildus grūtības šajā jomā caurmērā biežāk izjūt arī mazo, vidējo un lielo uzņēmumu vadītāji.

